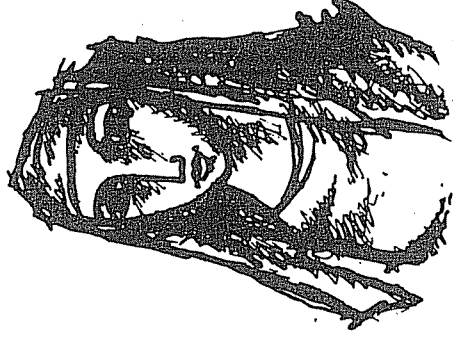

beatrijs

p.c. boutens

p. c. boutens   beatrijs

P. C. BOUTENS
BEATRIJS

Omslag: Veronica van Vliet

Illustraties: Henk Evertsen

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

© 1908 Van Dishoeck

Printed in the Netherlands by H. Veenman en Zonen N.V.,
Wageningen

C. A. J. VAN DISHOECK-BUSSUM

EX VOTO
VOOR CHARLIE EN ELSJE

1908	Eerste druk
1909	Tweede druk
1910	Derde druk
1910	Vierde druk
1911	Vijfde druk
1912	Zesde druk
1913	Zevende druk
1914	Achtste druk
1915	Negenste druk
1915	Tiende druk
1916	Elfde druk
1917	Twaalfde druk
1918	Dertigste druk
1918	Vierentwintigste druk
1919	Vijftiende druk
1920	Zesentwintigste druk
1921	Achttiende druk
1922	Negentiende druk
1922	Twintigste druk
1923	Eenenwintigste druk
1924	Tweentwintigste druk
1925	Driewintigste druk
1927	Vierentwintigste druk
1928	Vijfentwintigste druk
1929	Zesentwintigste druk
1930	Zevenentwintigste druk
1932	Achtenwintigste druk
1933	Negenentwintigste druk
1934	Derfste druk
1939	Eenenveertigste druk
1940	Tweeëndertigste druk
1941	Drieëndertigste druk
1944	Vierendertigste druk
1946	Vijfendertigste druk
1946	Zesendertigste druk
1947	Zevenendertigste druk
1948	Achtendertigste druk
1949	Negenendertigste druk
1951	Veertigste druk
1956	Eenenveertigste druk
1958	Tweeënveertigste druk
1962	Drieënveertigste druk
1967	Vijfenveertigste druk

Dit is van zuster Beatrijs,
Van vóordat zij herboren werd
Als rijzige roos van 't Paradijs
Naast aan Maria's hart.

Die had dat uitverkoren deel
Van blijdschap zonder vlek of scheur,
God lief als lied uit voogdekeel,
Als bloemengeur.

Want geen die vlekloos dragen kan
Door aardse vreugd en aardse smart
De zachte lamp van blijdschap dan
De eenvoudigen van hart.

Die scheen door haar kap en witte pij
En 't blank ovaal van haar gelaat,
Als maan doorlicht de wolken spreij —
Men weet niet waar zij staat.

Zij was de jongste der zustren al,
En needrig was haar dienst en werk:
Zij luidde de klok en keerde de hal
En de stille lege kerk.

En sloot en opende de poort
Met handen teêr voor dag en nacht,
Als haar stille lach en zachte woord
Der mensen harten placht.

En kende alom in dorp en duin
Al kindergen diep en klaar
Als in den bonten kloostertuin
De bloemen van het jaar.

En alle vreugd waarlangs zij kwam,
Schoot op als een bloem en bloeide hoog;
En licht was het deel dat ze overnam
Van smart waartoe zij boog.

10

De anderen zochten Moeders hart
Met vasten vóór en bidden ná,
Dat door heur donkre dal van smart
Zij glimp zond van gená —

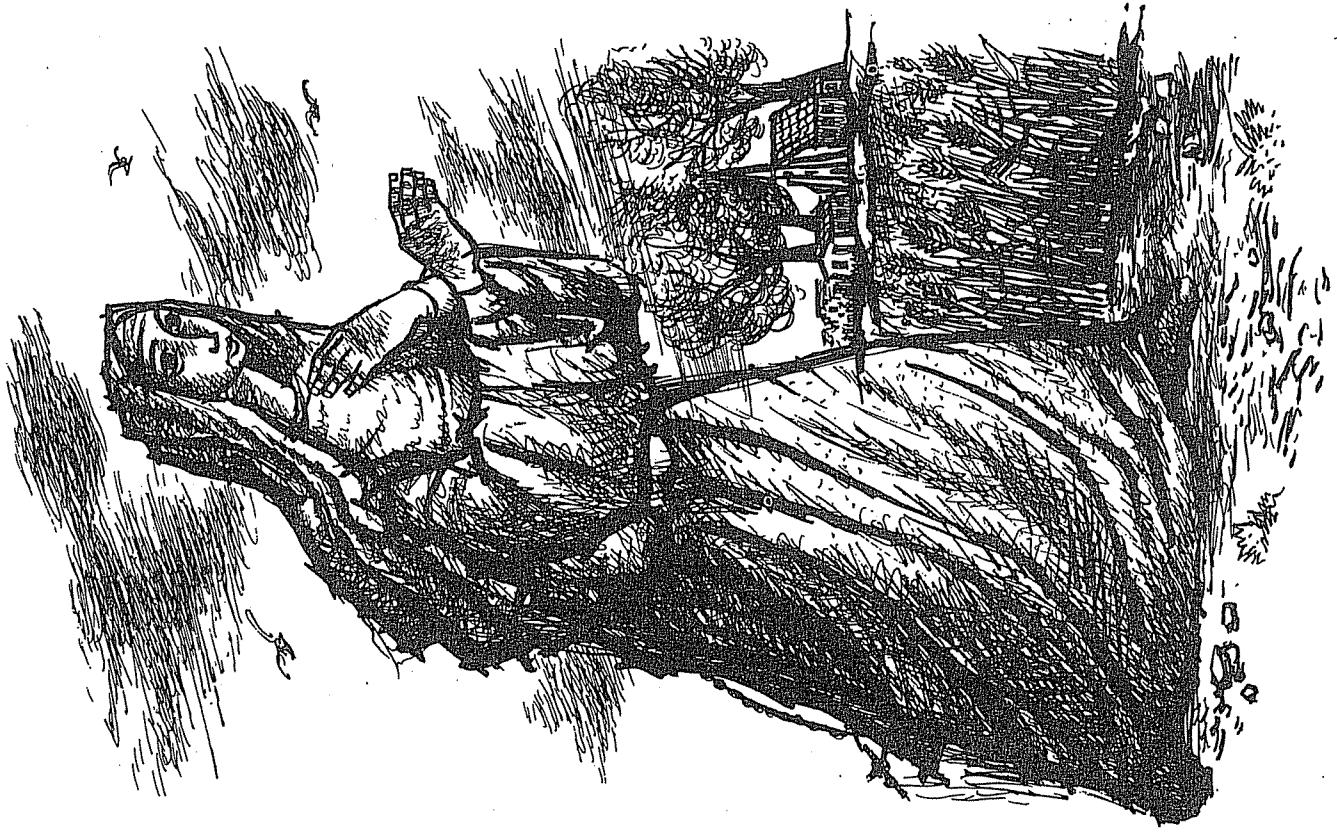
Of zongen met verrukte stem
Van Moeders leed om den vegen Zoon,
En haar blijde pijn in Bethlehem,
En haar glorie voor Gods troon —

Maar of zij vastte of zong of bad,
Haar was of heur leven zelf bewoog
In de straten van Gods lichte stad
En onder Moeders oog.

11

Zo was haar doen één zuivre vreugd:
Een orgel dat speelt zacht en ver
Zijn hymnen aan Maria's deugd:
O Hemels Deur, o Morgenster!

En eens op een ochtend in den Mei
Ging ze uit waar smart haar blijdschap riep,
Langs akker en blanke huizenrij,
Toen alles sliep.

Het was de tijd als de zonne rein
Opstijgt in de ijle klare koelt,
Als ieder schepsel groot en klein
Gods zuivre goedheid voelt.

En buiten het dorp aan der wegen sprong
Kwam door den morgen haar temoet
Een stem die met den leeuwrik zong,
Een ridder goed.

Haar leek bij d'eersten zonnestraal, —
Zo eenzaam was het daar, — of een
Der strijdbre heiligen Gods in 't staal
Haar oog verscheen.

Zij kon niet horen wat hij sprak —
Was het een vraag, was het een groet? —
Het was als zong de wind door den tak:
Ik min u goed.

16

Als een gouden pijn doorsneed haar hart
Dat lied zo wreed, dat lied zo zoet,
Een wonder tusschen vreugd en smart:
Ik min u goed.

Zij keek, maar zag niet zijn glanzen haar
Of de lieflijkheid van zijn roden mond:
Zij zag in ogen brandend klaar
Smart die zij niet verstond.

En keerde en vluchtte, een angstig kind;
En achter haar floot wreed en zoet
Het wanhoopslied van zon en wind:
Ik min u goed.

17

Zij bad en zong en werkte dien dag
Als een die spreekt en zich niet verstaat,
En vond geen kracht voor blijdschaps lach
Tot in den avond laat.

Haar bloed bonsde in haar oor en slaap
En de gouden pijn stak in haar hart
Om het helder oog van den slanken knaap
En zijn ongetrooste smart.

Geen van haar zustren speurde haar leed,
Geen van haar zustren sprak ze ervan,
Omdat die zelve ziet en weet,
Alleen vertroosten kan.

Want als zij de poort in den avond sloot,
En de stilte sloot het huis om haar heen,
Had ze, als een kind aan moeders schoot,
Moeder voor zich alleen.

In de kille hal aan den witten wand
Stond een aloude Lieve-Vrouw
In strakke plooi en steilen stand
Van donker-eiken rouw.

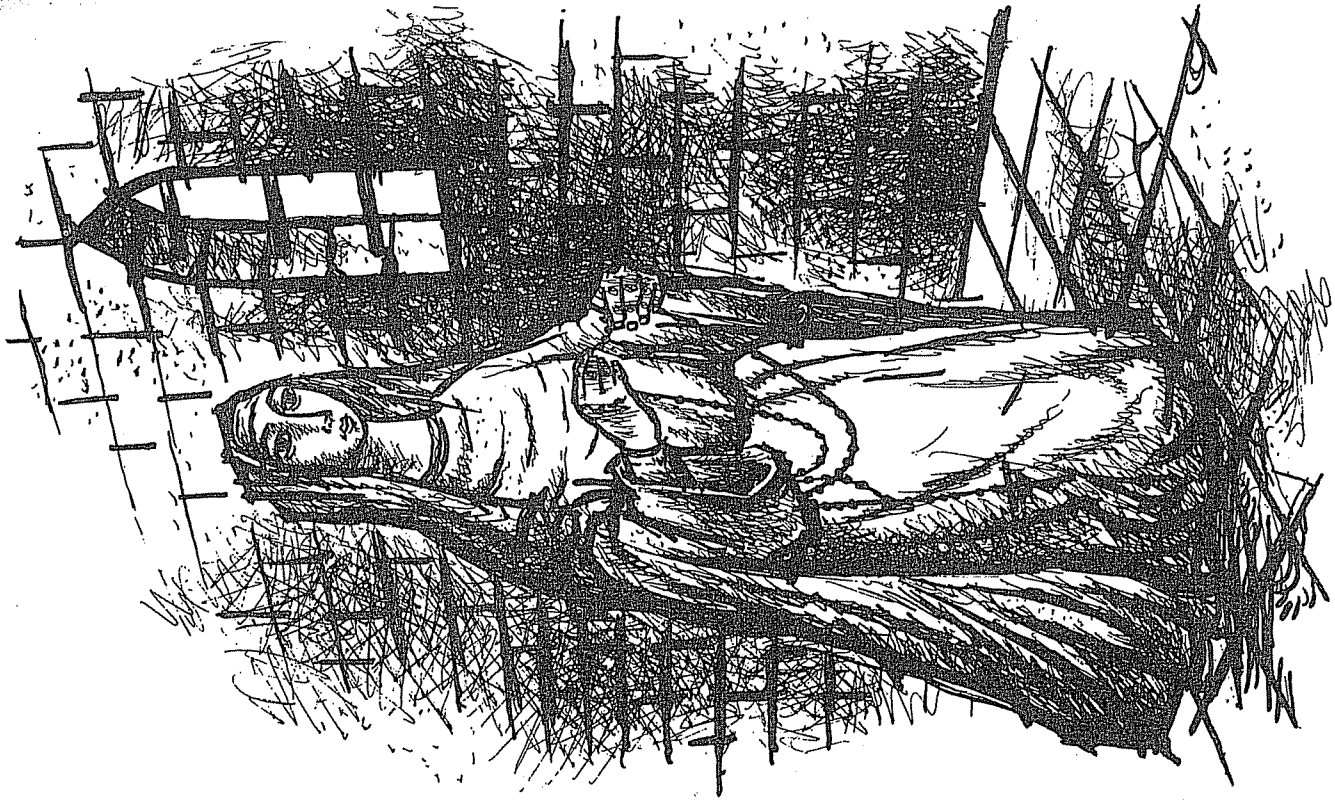
Die was de vertrouwde van Beatrijs,
En alles wat zij deed en dacht,
Verhaalde zij haar in woord en gepeis
Vóór iedren nacht.

20.

Die hoge mond, die ogen strak
Hadden hun heimelijke innigheên —
Een blik die blonk, een lach die sprak —
Voor Beatrijs alleen.

Dien avond boog ze aan Moeders voet
Uurlang haar brandende gelaat
En bad haar fluisterend: Gegroet,
Die alle leed verstaat...

21

Wel laafde gebed zich uit liefdes stroom,
Maar haar diepste hart bleef ongerust,
Als het hart van het kind dat in den droom
Zijn dode moeder kust.

Zij rees beschaamd als een schuldig kind,
Als wie voor 't eerst zich en te laat
Op onbewust geluk bezint:
Als het, verbeurd, ontgaat.

Zo trad zij naar de donkre poort,
Maar sloot die niet gelijk zij placht,
Een witte schaduw gleeed zij voort
Onder den hogen nacht.

Daar lag de stilte hemelwijd
Doortrild van 't weifelhelder licht,
Dat maan met bevende armen breidt
Voor 't naakte nachtgezicht.

Alleen een enkele grote ster
Peilde den zuiver vloebren vree,
Alleen dreunde achter 't steile ver
Het stadig orgel van de zee.

Toen door haar wondzeer harte sneed,
Als een pijl die door de klaarte schoot,
Van een verdoolde meeuw de kreet?
Van ziel in nood?

Smartelijk sloot haar zachte mond;
Zij week door de' engen duistren kier
Terug tot waar Maria stond:
Moeder, ik moet van hier.

Zij bond den engen gordel los
Met kruis en kralensnoer;
De volle blanke sleutelbos
Sloeg aan den luiden vloer.

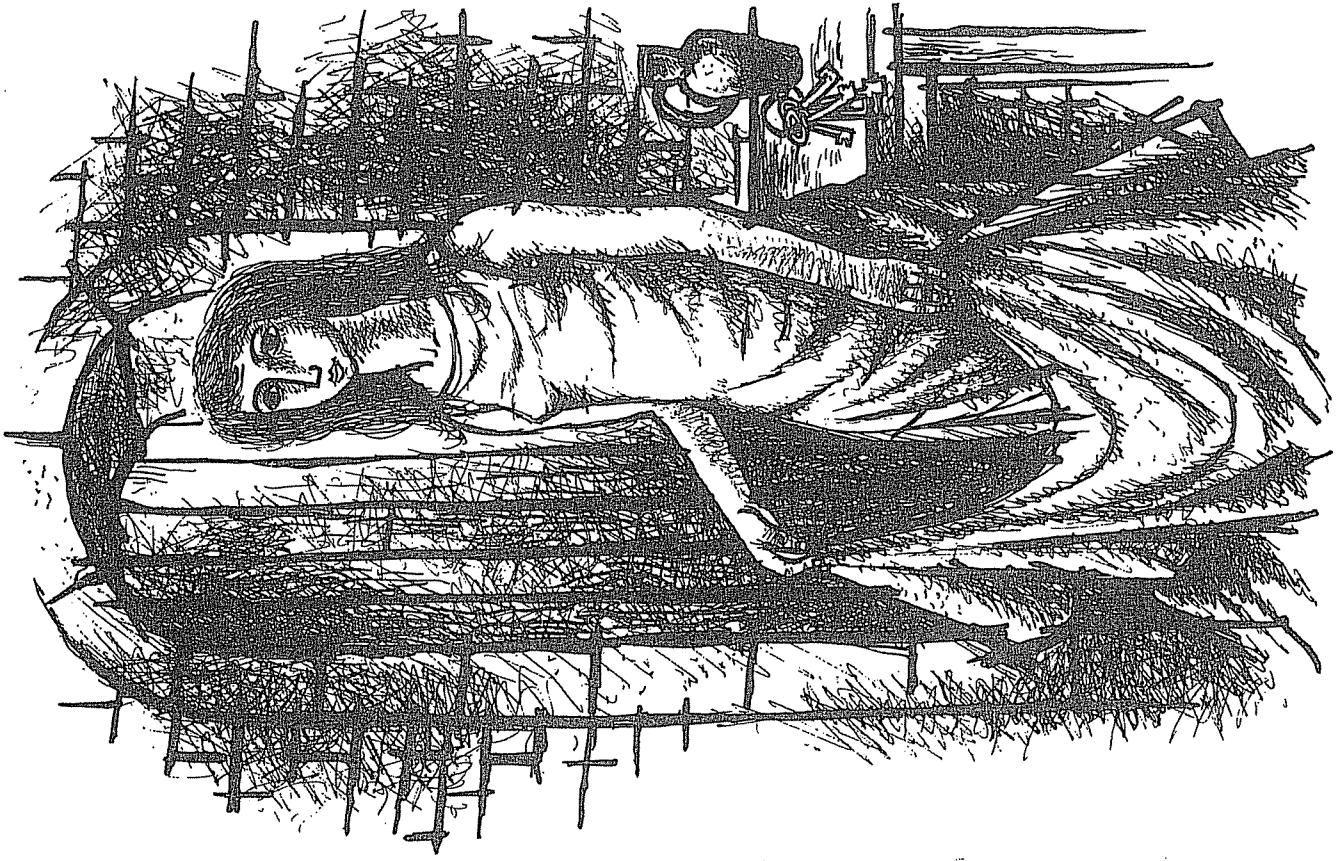
Zij beurde de kap van 't blonde haar,
Dat viel alzijds haar schoudren rond;
Heur open pij, met één gebaar,
Gleed op den grond.

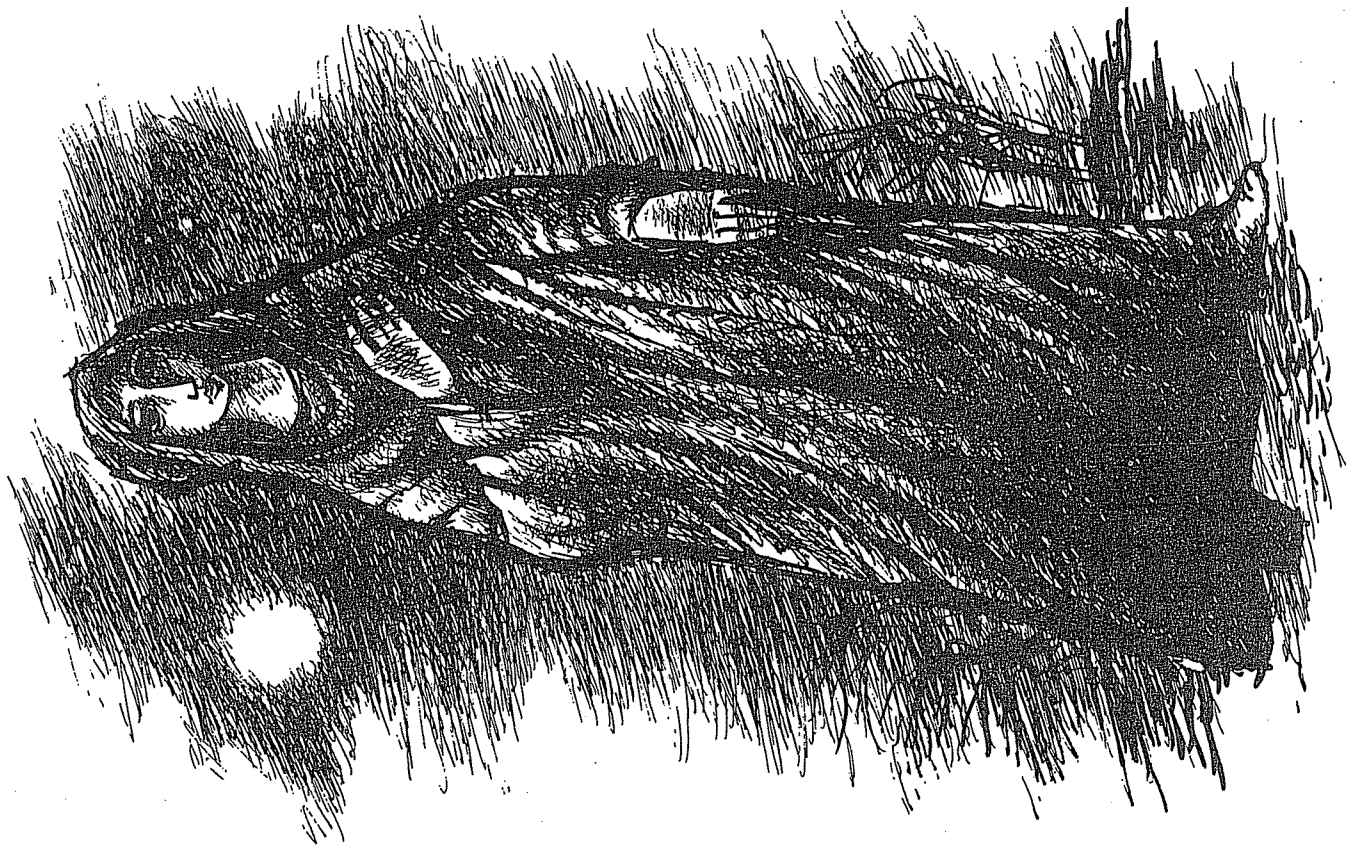

Dat alles lê ze aan Moeders voet,
En als een kind dat troost, zoo têt,
Glimlachte zij beslist: Ik moet —
Maar ik kom weêr.

Zij stapte naar haar cel en nam
Van 't witte bed de poovre spreij,
Den ouden mantel waarin zij kwam,
En bijna blij

Stond zij nog eens aan Moeders voet:
Vaarwel, Maria gebenedijd —
Maria keek bezorgden groet,
Maar geen verwijt.

Zij ging door de poort en den slapenden tuin,
Zij ging door de schaduwstille laan:
Van duistere kim kwam 't gele duin
Nader naar 't licht der maan.

Zo toog die zoete Beatrijs,
Rustig en recht als een die weet,
Haar nachtelijke onzekere reis
Naar 't hart dat om haar leed.

Zij zag niet om, een vlotte schijn
Verdween zij in de duistere pracht
Van 't diep en goudelend gordijn
Der verre nacht.

Ineens, als viel een ster, zo stond
De donkre hal vol van verlichten geur:
Maria's oog en wang en mond
Won gloed en kleur.

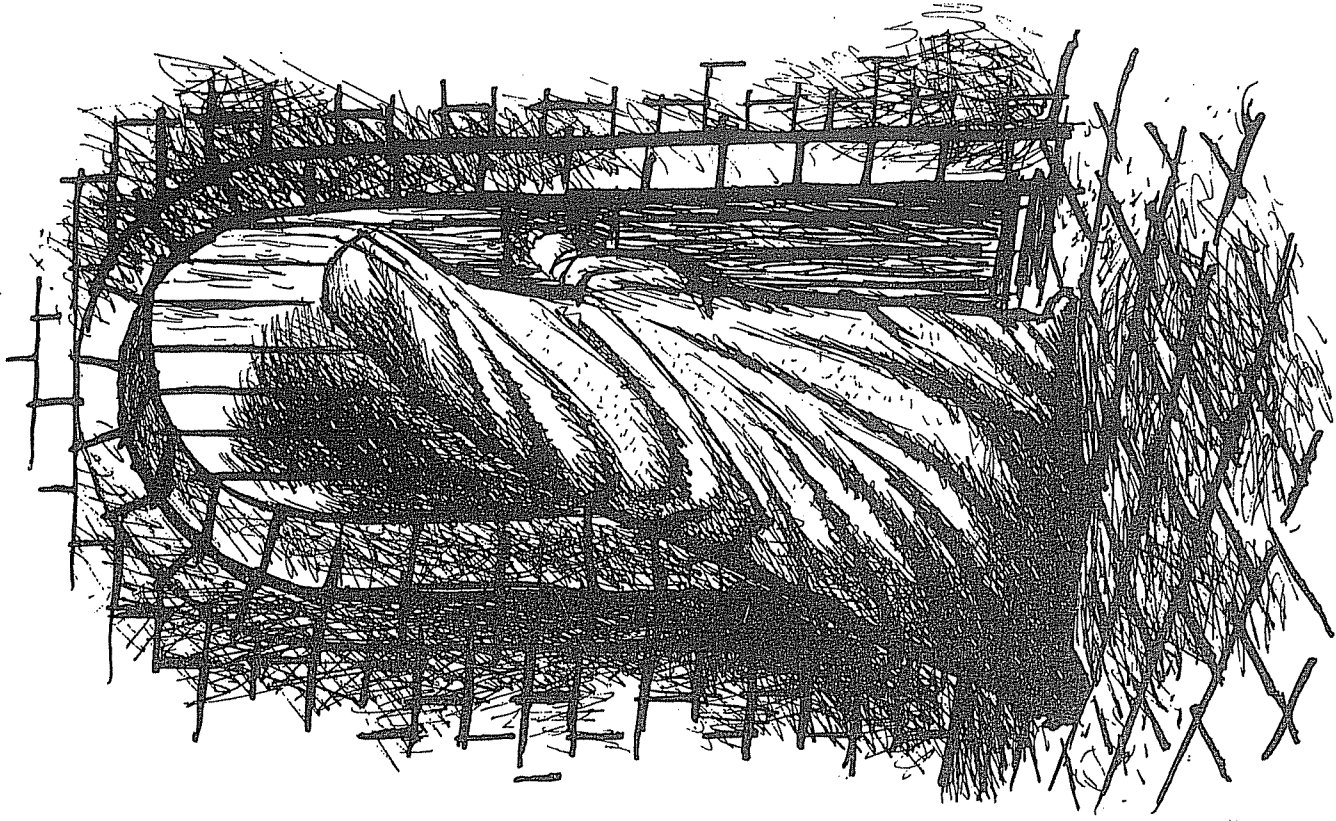
Zij zette 't Kindeke van haar arm,
Zij sloeg den mantel van om haar leên;
Als een menskind zo bloot en arm
Stond zij op 't kille steen.

Zij wrong heur haren gebenedijd
Onder de kap van Beatrijs,
Zij sloeg om haar leden gebenedijd
De pij van Beatrijs.

Zij lei om heur lendnen 't stroeve koord
Met kralensnoer en kruis,
Zij koos den sleutel en sloot de poort
Van 't nachtelijk huis.

Zij gleeed door de gang met stillen tred
Als op een verre hemelse wijs
Naar de enge cel en 't smalle bed
Van zuster Beatrijs.

Des morgens na de vroege mis
Werd 't klooster luid van vreemde klacht:
Maria wier wil te loven is,
Verliet ons in den nacht.

Heur hoge nis in de hal stond blind,
Heur voetstuk leég;
Alleen het kleine Christus-kind
Zat daar en zweeg.

Maar niemand klopte aan de poort omniet,
En uit den open torennok
Tampte op zijn tijd heur eender lied
De bronzen klok.

En in den hof van Beatrijs
Kreeg van heur bloemen en zielen veel
Een elk naar eigen oude wijs
Zijn daaglijks deel.

De zomer guldde 't rijpend graan;
Herfst kleurde 't ooft al goudener;
Van over zee woei winter aan, —
Maar Beatrijs bleef ver.

De nieuwe lente dooide 't ijs, —
Toch, diep en goddelijk geduld,
De taak van zuster Beatrijs
Bleef trouw vervuld.

Hoe dikwijls wies de jonge maan?
Hoe dikwijls zong zijn zomerlied
De wind door vloed van koorn en blaên? —
Beatrijs wist het niet.

Maar eens, een zonnigen Meiedag,
Wist zij haar werelds werk verricht:
Zij rees ter andre reis en zag
Haar nieuwen plicht.

Zij voelde heur hart van vreugde diep
Verzegeld als besloten wel.
Het was of haar Maria riep
Van uit haar oude cel.

Zij ging naar de eiken kist en nam,
Diep onder zijden kostbaarheên,
Haar ouden mantel; als zij kwam,
Zó ging zij heen.

Zij liep langs weide en klaren vliet
Door al de weelde van 't jonge groen;
Zij rustte met den morgen niet
Of in den noen.

De gaarden bleiden waar zij toog,
Een vogel zong uit zijn bladeren huis;
Zij stond niet stil: haar oor en oog
Was lang al thuis.

De gouden zon ging onder waar
De grote zee moest zijn;
Als in een droom kwam over haar
Elk oudbekend refrein:

Zij zong met bijna stille stem
Van Moeders leed om den vegen Zoon,
Van haar blijde pijn in Bethlehem,
Van haar glorie voor Gods troon...

De maan zwol tot een zachter zon,
Die reisde vredig met haar meê —
Nu stond zij waar het dorp begon,
Nu hoorde zij de zee.

Daar lag haar huis. Een vage schijn
Trad ze uit de duistre pracht
Van 't diep en goudelend gordijn
Der verre nacht.

Recht naar de grote donkre deur
Kwam zij door schaduwstille laan,
Door tuin die sliep, als in zijn geur,
In 't licht der maan.

De sombre poort week open wijd
Bij de' eersten klop. Daar stond
Beatris roerloos-gewijd
Met bleken mond.

Want de hal hing vol van wonder licht
Als rozegeur in puren brand,
Dat straalde van Moeders aangezicht
Op zoldering en wand.

Want de hal was vervuld van licht geluid
Als veler waatren ver gerucht.
Zij hoorde den klank van veêl en luit
Op de doorzongen lucht.

Zo stond onnoozle Beatris
Verheerlijkt met Maria meê.
Eén ademtucht. Der heemlen wijs
Verging in 't lied der zee.

Zij zag hoe Moeder beurde en leid',
Eer licht en lied verzwond,
Heur vingeren gebenedijd
Aan benedijden mond.

Lang gleeed de duistre manegloed
Door poort en vensterspleet.
Beatris trad naar Moeders voet —
Daar lag haar eigen kleed.

Geen wonder droeg meer wonders schijn:
Heur hart had lang verstaan
Hoe bij God al ons jaren zijn
Minder dan éne maan.

Zij wong der haren blonde zij
In de oude huif; zij sloeg
Om leden slank de witte pij
Of zij die gistren droeg.

Zij lef om heur lendnen 't enge koord
Met kralensnoer en kruis.
Zij koos den sleutel en sloot de poort
Van 't nachtelijk huis.

En uurlang neeg ze aan Moeders voet
Gekniel op 't kille steen;
Maar wat zij spraken, heeft geen vermoed:
Dat weten zij alleen.

Zij rees en ging, een blank gebed,
De duistre gang die leidt
Naar de enge cel en 't smalle bed,
Als gistren en altijd.

Geen zuster speurde wat was geschied,
Geen zuster sprak ze ervan,
Omdat die zelve weet en ziet,
Alleen vergeven kan.

Zij bleef de minste der zustren al,
En needrig was haar taak en werk:
Zij luidde de klok en keerde de hal
En de stille lege kerk.

En sloot en opende de poort
Met handen teër voor dag en nacht,
Als haar stille lach en zachte woord
Der mensen harten placht.

Des morgens na de vroege mis
Was vreugd en lofzang in de weer:
Maria wier liefde onpeilbaar is,
Kwam uit den hemel weêr!

O stil en stom stond Beatrijs,
Toen Moeder zelf haar tong ontbond.
Zij zong Gods Moeder heur eigen wijs
Die geen verstond.

En kende alom in dorp en duin
Al kinderogen diep en klaar
Als in den bonten kloostertuin
De bloemen van het jaar.

En alle vreugd waarlangs zij kwam,
Schoot op als een bloem en bloeide hoog;
En licht was het deel dat ze overnam
Van smart waartoe zij boog.

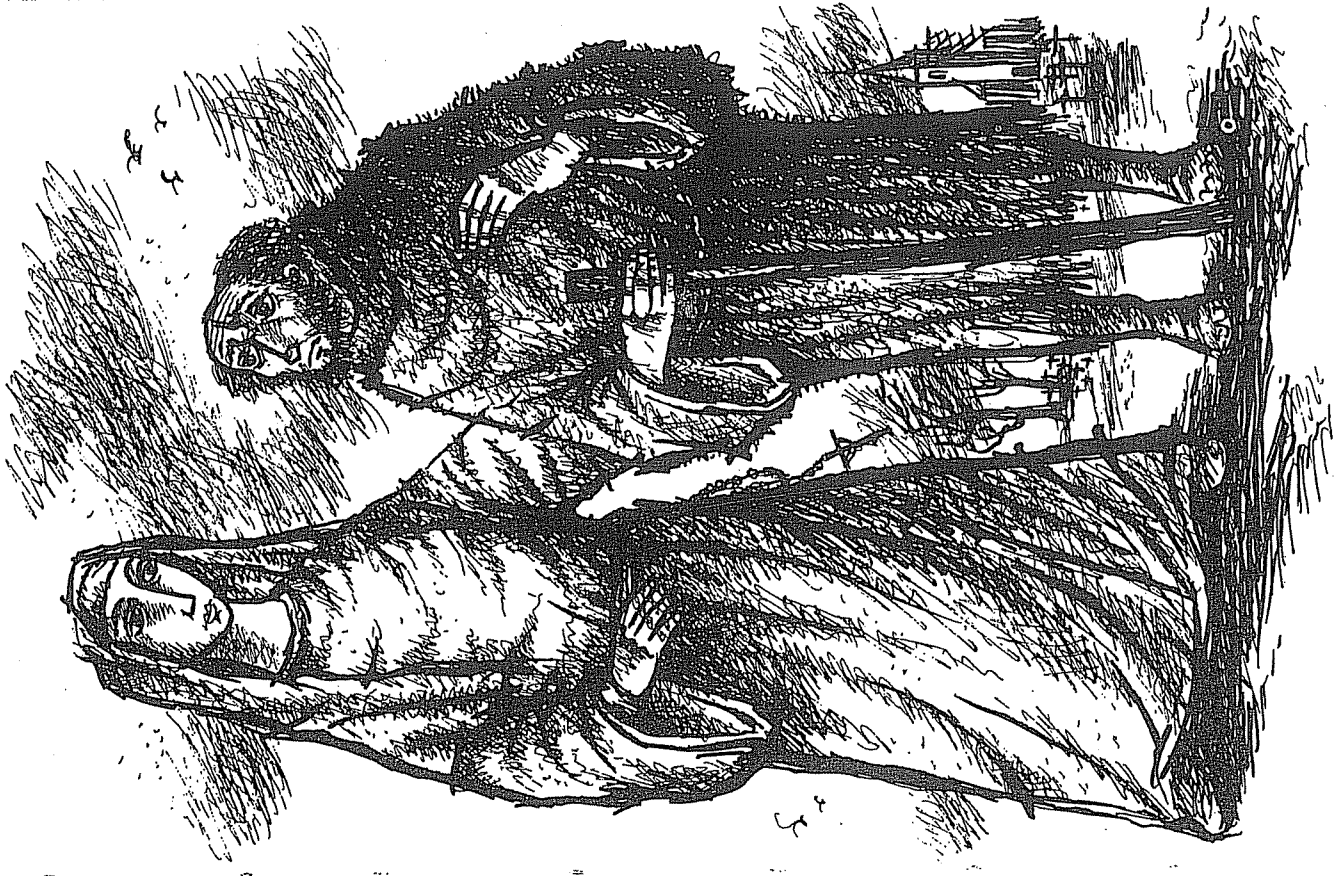
En of zij vastte of zong of bad,
Haar was of heur leven zelf bewoog
In de straten van Gods lichte stad
En onder Moeders oog.

Zo was haar doen één zuivre vreugd:
Een orgel dat speelt zacht en ver
Zijn hymnen aan Maria's deugd:
O Hemels Deur, o Morgenster!

Hoe dikwijls wies de jonge maan?
Hoe dikwijls zong zijn zomerlied
De wind door vloed van koorn en blaën? —
Beatrijs wist het niet.

O snel verteert de gouden vlam
De levensolie en de kracht
Der ziel die brandt voor God als lamp
Bij dag en nacht.

Zij doofde en stierf: in stille kerk
Sliiep ze in Maria's tijdlijk kleed.
Een andre zuster deed het werk
Dat eens Maria deed.

Doch weinig zonnen stegen, en
Daar kwam een pelgrim moede en grijs,
Die vroeg den laatsten zegen en
Zijn graf naast Beatrijs.

Hij deed zijn sober kort verhaal
Dat telde de jaren van Mei tot Mei,
Voor al de zustren in de zaal,
En toen verstonden zij.

Dit is de sproke van Beatrijs.
Ik schreef haar uit op weinig blaën
In zulk een klare en simple wijs
Als kinderen verstaan.

Want van al heiligen wier voet
De weiden treedt van hemels tijm,
Had niemand met Maria zoet
Zo teêr geheim —

Maria die woont hoog en stil
Boven der englen prijs en lof,
Die kiest van zielen wie zij wil,
Tot rozen in haren hof —

Die weet hoe schoon karmijnen roos
Verbleke in 't vuur van felle smart,
Hoe schoon berouw tot purper blooz'
Der blanke rozen hart —

Die zelve leed aan Jezus' voet
Smart die geen heerlijkheid vergeet:
Maria die meest beminnen moet
Al hart dat zwaard doorsneed.